

του υποστράτηγου
(ε.α.) ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΤΣΙΚΑ

ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Ζητούμενο: Υψηλή αποτελεσματικότητα, χαμηλό κόστος

Η μαχητική ισχύς των Ενόπλων Δυνάμεων μετρείται όχι μόνο με τον αριθμό του προσωπικού που υπηρετεί αλλά και με τα διατιθέμενα οπλικά συστήματα, με τις δυνατότητές τους, την επάνδρωση των μονάδων, τη μαχητική ικανότητα και το επίπεδο εκπαίδευσης του προσωπικού, τη συγκρότηση και ευελιξία των μονάδων, το ηθικό του προσωπικού, τη δυνατότητα διακλαδικής συνεργασίας, τη δυνατότητα συλλογής και εκμετάλλευσης πληροφοριών και το βαθμό αντίδρασης και αποτελεσματικής αντιμετώπισης του εχθρού.

Είναι γνωστό ότι για τη χώρα μας στρατιωτική απειλή υπάρχει μόνο από την Τουρκία. Επειδή όμως δεν διαθέτουμε μεγάλο αριθμό στρατιωτών και μέσω ούτε οπεριόριστα κονδύλια θα πρέπει να εφαρμοστεί η αρχή της οικονομίας δυνάμεων. Ό,τι χρειάζεται, να το προμηθευτούμε μόνο εφόσον πρόκειται να χρησιμοποιηθεί εκεί όπου απαιτείται.

Οι ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις, για να γίνουν ικανές να αντιμετωπίσουν την τουρκική απειλή και τους περιφερειακούς κινδύνους, θα πρέπει να ενεργοποιήσουν ή να αποκτήσουν τους κατάλληλους πολλαπλασιαστές ισχύος που θα δώσουν τη δυνατότητα να υπερéχουν όχι μόνο την κατάλληλη στιγμή αλλά και σε διάρκεια χρόνου για να χρησιμοποιούνται ως μηχανισμός αποτροπής και εργαλείο της αμυντικής διπλωματίας. Ας δούμε όμως τους κυριότερους προβληματικούς τομείς.

Η δομή

Όταν έχεις δυνάμεις σε περιοχές που δεν χρειάζονται είναι σπατάλη. Επίσης όταν διατηρείς δυνάμεις με δομή που δεν εξυπηρετεί την αντιμετώπιση της απειλής είναι σπατάλη και κακή διαχείριση των πόρων και του προσωπικού.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις, επομένως, θα πρέπει να προσαρμοστούν και να τοποθετηθούν κυρίως για την αντιμετώπιση της τουρκικής απειλής. Παράλληλα, να διατηρηθούν για την ενίσχυση της ασφάλειας των βορείων συνόρων δυνάμεις ανάλογες των κινδύνων που μπορεί να προέλθουν από την περιοχή, σε λογικό χρόνο (συνήθως η εκτίμηση γίνεται για μια δεκαετία). Οι πρώτες δυνάμεις θα πρέπει να είναι ικανές να νικήσουν τον εξ ανατολών εχθρό, ο οποίος διαθέτει περισσότερο προσωπικό και μέσα. Οι τελευταίες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επιτηρούν τα βόρεια σύνορα, όχι να τα ασφαλίζουν –γιατί αυτό προϋποθέτει μεγάλο αριθμό στρατιωτικών

δυνάμεων– και να αποθαρρύνουν και εμποδίζουν, σε συνεργασία με τις καθ' ύλην αρμόδιες υπηρεσίες της αστυνομίας και της συνοριοφυλακής, τους λαθρομετανάστες.

Η δομή δυνάμεων θα πρέπει να εξυπηρετεί συγκεκριμένα σχέδια για να αντιμετωπιστούν οι πιθανότεροι τρόποι ενεργείας του τουρκικού Γενικού Επιτελείου. Δηλαδή, να μην αφεθεί στη διάρκεια της ειρήνης ο αντίπαλος να παραβιάζει τον εθνικό εναέριο και θαλάσσιο χώρο και το FIR, να μην είναι ικανός σε περίοδο κρίσης να απειλεί τα κυριαρχικά μας δικαιώματα και, σε περίπτωση πολέμου, να πτηθεί από τις πρώτες ώρες, εφόσον προσπαθήσει να καταλάβει χερσαίο χώρο στη Θράκη, νησιά μικρά, μεσαία ή μεγάλα ή ακόμη και βραχονησίδες. Επειδή δε είναι λογικό να αναμένονται κατά προτεραιότητα αεροναυτικές επιχειρήσεις με παράλληλες αεροποβιακές ενέργειες και μετέπειτα χερσαίες επιχειρήσεις, είναι προφανές ότι πρέπει να δίνεται στη χώρα μας η προτεραιότητα στους εξοπλισμούς και στην προσοχή και φροντίδα κατά σειρά: Αεροπορία–Ναυτικό–Στρατός Ξηράς. Για να γίνει αυτό και να υλοποιηθούν οι προτεραιότητες, θα πρέπει να υλοποιηθεί η διακλαδικότητα, να συμμαζευτεί και εκλογικευτεί η διάσπαρτη δομή του Στρατού, αφού και οι δομές της Αεροπορίας και του Ναυτικού χρειάζονται μόνο μικρές προσαρμογές. Για να έχουμε τη δυνατότητα να αντιδράσουμε γρήγορα, η δομή μας θα πρέπει να είναι απλή, χωρίς ενδιάμεσα επίπεδα (βλέπε μεραρχίες) και περιττές διοικήσεις, που αυξάνουν μεν τις θέσεις των στρατηγών αλλά είναι αναποτελεσματικές.

Οι νέες πιο αποτελεσματικές δομές μπορούν να προέλθουν με μικρό ή μηδενικό κόστος από συγχώνευση υπαρχουσών δομών, οι οποίες πλέον δεν εξυπηρετούν. Οι νέες αυτές δομές θα πρέπει να στοχεύουν σε δυο βασικές κατευθύνσεις: την αύξηση της ισχύος πυρός κατά μονάδα και την αύξηση της ευελιξίας, με τη συγχώνευση λειτουργιών λογιστικής υποστήριξης (ΔΜ), με βάση τη διεθνή εμπειρία και δοκιμασμένα πρότυπα.

Η διακλαδικότητα

Ο γεωγραφικός χώρος (και οι σύγχρονες αντιλήψεις από κοινού χρήσης και των τριών Κλάδων), τον οποίο οι ελληνικές ΕΔ προστατεύουν, ευνοεί, στις περισσότερες περιπτώσεις, την κοινή χρήση και των τριών Κλάδων των ΕΔ, προκειμένου να αντιμετωπιστεί με τον αποτελεσματικότερο τρόπο ο αντίπαλος.

Η συνεργασία των τριών Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων και

η σχεδίαση της από κοινού δράσης παρουσιάζει σημαντικά κενά. Μια σοβαρή μελλοντική προσέγγιση θα πρέπει να λάβει υπόψη τη διεθνή εμπειρία και τη λειτουργία αυτών των επιτελείων με επιστημονικό και στρατιωτικό προσωπικό υψηλής ποιότητας.

Η γραφειοκρατία

Σε πρόσφατη μελέτη που είδε το φως της δημοσιότητας, οι αξιωματικοί θεωρούν τη γραφειοκρατία ως ένα από τα κυριότερα προβλήματα. Είναι απίστευτος ο αριθμός των εγγράφων που παράγεται σε καθημερινή βάση από όλα τα επίπεδα. Οι γραφειοκρατικές διαδικασίες έχουν υποκαταστήσει σε μεγάλο βαθμό τις κύριες επιχειρησιακές ασχολίες και την εκπαίδευση, αφού θεωρείται ότι κανείς δεν ελέγχθηκε για την εκπαίδευση ενώ πολλοί ελέγχθηκαν για καθυστέρηση διαβίβασης εγγράφων. Η ευθυνοφοβία έχει ωθήσει τους επιτελείς να ζητούν τα πάντα με έγγραφο, το οποίο πρέπει να έχει την υπογραφή του διοικητή. Καλός επιτελής είναι αυτός που συντάσσει καλά έγγραφα και δεν κάνει συντακτικά ή ορθογραφικά λάθη. Αυτή η αντίληψη αναπαράγεται από το σχολαστικισμό που επίμονα διδάσκεται και επιζητείται στις σχολές επιτελών και πολέμου. Σε άλλες χώρες, το φαινόμενο μειώθηκε με την ευρεία εφαρμογή συστήματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, το οποίο επιτρέπει, πέραν της επίσημης διαβίβασης εγγράφων, και την άτυπη επικοινωνία μεταξύ των επιτελών και διοικητών στα διάφορα κλιμάκια και με τη μείωση κατά 30% των εγγράφων που διαβιβάζονται σε όλα τα επίπεδα. Θα μπορούσε π.χ. τα θέματα Διοικητικής Μέριμνας (λογιστικής υποστήριξης) να υπογράφονται από τους υποδιοικητές όλων των κλιμακίων των μονάδων και σχηματισμών, ώστε να ανακουφιστούν οι διοικητές.

Η επετηρίδα

Η σειρά αποφοίτησης από τις στρατιωτικές σχολές ακολουθεί το στέλεχος σε όλη του τη σταδιοδρομία. Μια βαθμολογία σε ένα μάθημα είναι αρκετή για να καθορίσει το μέλλον του αξιωματικού και όλη του την καριέρα. Το σύστημα αυτό έγινε προσπάθεια να διαφοροποιηθεί στους ανώτατους βαθμούς, με την καθυστέρηση ορισμένων στελεχών στην προαγωγή, χωρίς να αποστρατευτούν, αλλά η νοοτροπία που υπήρχε ριζωμένη χρόνια και η συντηρητική αντίληψη δεν επέτρεψε την ουσιαστική αλλαγή των πραγμάτων. Ίσως είμαστε η μόνη χώρα στο δυτικό κόσμο που διατηρούμε αυτό το αναχρονιστικό σύστημα προαγωγών, το οποίο αποθαρρύνει τον ικανό και επιβραβεύει την αδράνεια και τη δημοσιοϋπαλληλική αντίληψη. Να θυμηθούμε ότι ο Ναπολέων και ο Ουέλιγκτον δεν ήταν καλοί μαθητές στις στρατιωτικές σχολές. Σε όλους τους σύγχρονους στρατούς, όποιος αξίζει προχωρά και όποιος δεν εργάζεται ή δεν έχει τα προσόντα παραμένει στον ίδιο βαθμό μέχρι να συμπληρώσει τα χρόνια για να πάρει σύνταξη.

Η εκπαίδευση στα Κέντρα Εκπαίδευσης και στις Μονάδες

Όπως είναι γνωστό, στα κέντρα εκπαίδευσης δεν γίνεται κανενός είδους εκπαίδευση παρά μόνο προετοιμασία για την ορκωμοσία και φύλαξη σκοπιών. Επομένως, είναι χάσιμο χρόνου. Στις μονάδες εκστρατείας, η εκπαίδευση εξαρτάται από τη θέληση και τον ενθουσιασμό των διοικητών, οι οποίοι όμως δεν μπορούν να ξεπεράσουν τα προβλήματα από τη σημαντική έλλειψη προσωπικού και τις λοιπές υποχρεώσεις, όπως αγήματα, παρελάσεις ή το φόβο κάποιων για να μη γίνει ατύχημα. Ξεκινούν βέβαια κάποιον ότι η πιθανότητα να συμβεί ατύχημα είναι μικρότερη σε εκπαιδευμένες μονάδες. Το κύριο πρόβλημα και εδώ είναι ότι δεν υπάρχουν συστηματικοί έλεγχοι

και αξιολογήσεις των μονάδων του Στρατού Ξηράς, από έμπειρους αξιολογητές και σε οργανωμένα πεδία ασκήσεων και βολών. Αντί αυτών, υπάρχουν επισκέψεις επιτελών, πολλές φορές άσχετων με τα κύρια αντικείμενα των μονάδων, οι οποίοι ελέγχουν αν οι εκπαιδευόμενοι βρίσκονται στη σκιά (!) και οι εκπαιδευτές έχουν σχέδιο για τη διεξαγωγή του μαθήματος (!). Επομένως, υπάρχει άμεση ανάγκη να προσανατολιστεί η εκπαίδευση των μονάδων στην αποστολή και να εφαρμοστεί η αρχή «εκπαιδευόμαστε όπως θα πολεμήσουμε». Η εκπαίδευση λόχων-ταγμάτων θα πρέπει κατά βάση να γίνεται σε σύγχρονα πεδία ασκήσεων, με συστήματα εξομίωσης ή τουλάχιστον με την ύπαρξη «εχθρικών τμημάτων», με μορφή διπλής ενεργείας για όλα τα κλιμάκια. Φυσικά, θα πρέπει να ελέγχεται σοβαρά το αποτέλεσμα. Για δε τα περίφημα κέντρα εκπαίδευσης, θα πρέπει να επανεξεταστεί η ίδια η αναγκαιότητα ύπαρξής τους.

Οι παραπάνω αρνητικές τάσεις, που περιγράφηκαν, έχουν μελετηθεί και διορθωθεί πριν από πολλά χρόνια στις περισσότερες δυτικές χώρες. Η περιγραφή των φαινομένων δεν διεκδικεί την ανακάλυψη του τροχού, παρουσιάζει όμως συσσωρευμένα φαινόμενα, τα οποία μειώνουν την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα και αυξάνουν καθημερινά το κόστος λειτουργίας.

Υπάρχει διέξοδος από το «φαύλο κύκλο»;

Για να υπάρξει διέξοδος και να δοθούν λύσεις θα πρέπει:

- > Να εξεταστεί η αμυντική σχεδίαση, στα πλαίσια της αρχής αποτελεσματικότητα/κόστος.
  - > Να μειωθεί σημαντικά η δομή του Στρατού Ξηράς και ορισμένων μονάδων των λοιπών Κλάδων.
  - > Να συγκεντρωθούν οι κοινές αρμοδιότητες των Κλάδων (Στρατού, Ναυτικού, Αεροπορίας) και να ενισχυθεί η διακλαδικότητα, όπου αυτό απαιτείται και με βάση τη διεθνή εμπειρία.
  - > Να συγκροτηθεί επιτελείο του υπουργείου, κατά τα πρότυπα των ευρωπαϊκών MoDs, για χειρισμό θεμάτων αμυντικής διπλωματίας και αμυντικής σχεδίασης.
  - > Να συνδεθούν οι εξοπλισμοί με τις πραγματικές ανάγκες και την αντιμετώπιση του αντιπάλου (διεθνώς ορίζεται με τον όρο capability based) και όχι με επιμέρους επιθυμίες των Γενικών Επιτελείων.
  - > Να συνταχθεί νέο πλαίσιο νόμου και μηχανισμοί ελέγχου για τις προμήθειες αμυντικού υλικού, με βάση διεθνή πρότυπα.
  - > Να μειωθούν οι λειτουργικές ανάγκες.
  - > Να αυξηθούν οι δαπάνες για υποδομές, με έμφαση στη διαβίωση των οικογενειών του στρατιωτικού προσωπικού και τη διαφύλαξη του κρίσιμου υλικού, στις περιοχές της Θράκης και των νησιών του Ανατ. Αιγαίου.
  - > Να μελετηθεί το σύστημα εκπαίδευσης ώστε να παράγει στελέχη ικανά να αντιμετωπίσουν τις σύγχρονες ανάγκες σε επιχειρησιακό και επιτελικό επίπεδο.
  - > Να μειωθεί η γραφειοκρατία, με μετρήσιμα μεγέθη (π.χ. μείωση των εγγράφων κατά 30%).
  - > Να καθιερωθεί αξιωματικό σύστημα κρίσεων και προαγωγών, με βάση διεθνή πρότυπα.
- Οι οποίες αλλαγές δεν μπορούν να προέλθουν από το εσωτερικό των Ενόπλων Δυνάμεων. Οι συντηρητικές αντιλήψεις που έχουν εδραιωθεί και η απαρχαιωμένη διαδικασία λήψης αποφάσεων (πρωτάσεις μόνο στην κάθετη δομή-stovepipe και όχι μεταξύ των ειδικών και της ιεραρχίας-end to end) απαγορεύουν τις προτάσεις που οδηγούν σε αλλαγές και βελτίωση του συστήματος. Για να γίνουν οι αναγκαίες αλλαγές απαιτούνται πολιτικές αποφάσεις, μετά από προτάσεις ανεξάρτητων ομάδων εργασίας. ■